

zbite iz 10—15 centimetrov debelih lesenih plohov. Tudi je treba na okoli nabiti železnih obročev. Prikrov omare se zamore odkriti; zgrajen mora biti posebno solidno in dobro z železom povezan. Poleg te omare je treba imeti parno pripravo. Le-ta je zopet močna lesena omara in v njeni sredi bakrena peč. Krog peči se nalije vode in ko se kuri, se začno razvijati pare, katere vhaajo skozi posebno cev v poprej opisano omaro. V tej je nakopičen oni les, katerega hočemo pobarvati. Če pridenemo pari nekoliko barve ali kako namako, potisne jo z veliko silo v vse luknjice lesa in ga pobarva po vsej njegovi masi.

A ker se posameznik pač ne peča s takim namakanjem, je odveč, da bi podrobneje opisovali vse postopanje. Barvane furnire prodajajo dandanes vse višje tvrdke, ki kupčujejo z lesom in zato si človek za malo ceno lahko preskrbi les te ali one barve.

V novejšem času je barvanje in namakanje lesa sploh silno napredovalo. Razvoj kemije je provzročil, da so učenjaki in strokovnjaki preiskali celo vrsto novih snovij in njih vpliv na les. Vsled tega nam skorej vsako leto prinese novih, zanimivih receptov in poskusov. Tudi posnemanje žlahtnega lesa se je jako razvilo. Palisandrov in mahagonijev les, cedrovino in ebenovino, rožni in oljkini les dandanes jako spretno posnemajo. A predaleč bi prišli, ko bi se hoteli ozirati na ta zanimiva, pa za naše razmere manj ali več nepotrebna dela. Poleg tega znajo lesu tudi barvo vzeti, to je les obeliti. S pomočjo klorovega vapna in sode zgive temna lesna barva. Les je treba namočiti z raztopino 500 gramov klorovega vapna, 63 gramov kristalizovane sode v 8 litrov vode. Ko je ta raztopina močila les kake pol ure, se polije še z vodenno raztopino žveplene sokislne. Konečno je treba les dobro zmiti z vodo in namen je dosežen.

V novejšem času belijo les z vodikovim superoksidom (Wasserstoffsperoxyd). V tej namaki postane les skorej popolnoma brezbarven in presojen.

Tako vidimo, da ima razumen mojster barvo lesa skorej popolnoma v rokah. Kako težko je v natori dobiti dva jednaka kosa in kako nerodno je pri mnogih izdelkih, ker ima les na vsakem koncu drugo barvo! A z umno vporabo namak se ti natorni nedostatki popravijo; kupec je z blagom zadovoljen, cena je večja in zaslužek zdatnejši. Zato pa smo tudi opisali razne namake take podrobno z nado, da bodo našim čitateljem-obrtnikom dobro došle. Kdor se želi v tej tvarini še dalje poučiti, temu priporočamo konečno knjigo: Luis Eigar Andrés: die technischen Vollendungsarbeiten der Holzindustrie, das Schleifen, Beizen, Polieren, Lackieren, Anstreichen und Vergolden des Holzes. Mit 33 Abbildungen. Wien, Pest, Leipzig. A. Hartlebens Verlag. Cena 1 gld. 35 kr.

Obrtnijske raznoterosti.

Ponikljevanje. (Vernickeln.) Izvrstna tekočina za ponikljevanje je nastopna: 1000 g čistega nikljevega sulfata, 750 g nevtralnega, vinsko-kislega amonijaka, 5 g šiškovice ki-

sline (Tanin) in 20 litrov vode. Nikljeva sol mora vsekako biti nevtralna. V ta namen jo raztopimo v 3 do 4 litrih vode ter kuhamo približno jedno uro. Potem se prilije toliko vode, da dobimo 20 litrov tekočine, ki se mora precediti. Nevtralni vinsko-kisli amonijak dobimo, ako v raztopino vinske kisline (Weinsteinsäure) prilijemo toliko amonijaka, da je nasičena. Nikljeva kožica je jako bela, mehka, enakomerna in gladka. Galvanski tok, ki se rabi pri tem ponikljevanji, je lahko prav slaboten.

Pocinkana strešna pločevina. Ako je železna pločevina dobro pocinkana, nikdar ne zarjevi. Če je pa slabo pocinkana, je dokaj slabša kot navadni črni železni pleh. Čista cinkova pločevina ni posebno ugodna za strehe, ker se v vročini in mrazu preveč raztega in krči. Zato se rada trga in v 4—5 letih je treba s cinkom krito streho uže popravljati. Dobro pocinkana železna pločevina je najboljši material za kritje streh.

Kladivo z lesenimi vložki. Tvrdba H. Hommel v Mogunciji prinaša novo kladivo na trg. Kladivo ima glavo iz litega železa, a vanj se vdevajo leseni konci. Vsled večje železne teže kladivo bolje bije, kakor samo leseno kladivo. Ko se les obrabi, se brez zamude lahko nadomesti z drugim kosom.

Kit za les. Pod angleškim imenom „wond Filling“ prodajajo poseben lesni kit, ki dobro služi v izpolnitev razpok in lukenj v lesu. A vsak si to lepilo lahko sam napravi po nastopnem receptu: Stopi jeden del kolofonije in jeden del belega voska skupaj; ko je smes dobro stopljena, pridene se ji še jeden del fino stolčenega in poprej žganega oksa. Temu kitu mokrota ne škoduje in lahko se obdeluje z lesom vred na mizarnici in stružnici.

Kmetijstvo.

Trtna uš.

Marsikak mrčes uničuje naše sadno ali gozdno drevje, ali noben se ni pokazal tako škodljiv, kakor trtna uš vinski trti. Naj bode še toliko kebrov kako leto, hrastovje se zopet opomore, pa tudi jablane se zaradi gosenc ne posuše. Kjer se pa trtna uš vgnezdí, tam pa kmalu zgive lep vinograd. Trte se začno sušiti in kmalu se morajo posekati.

Gosp. Jož. Nap. pl. Papanek v Požuni je mnogo preiskoval okužene vinograde in prišel je do prepričanja, da ni le trtna uš kriva temu opustošenju, temveč tudi to, da trti sami manjka življenske moči, da bi se mogla braniti in upirati temu sovražniku. Te svoje skušnje priobčil je v nemškem listu „Natur.“

Po njegovih mislih je naša trta že preveč oslabljena, manjka jej uporne in prenavljalne moči. Stržen in pa cevi naše vinske trte niso dovolj napolnjene s sokovi. Ker ima tako malo korenin in navadno raste tudi na napačno pripravljenih tleh, zato ne more nadomestiti soku ki ga jej odteguje trtna uš. Zaradi tega se trta začne trohneti in sušiti, ko se na njej pokaže trtna uš, in v kacijh treh letih je popolnoma uničena.

Kakor se uši in drugi mrčesi najrajši zbirajo na slabih živalih, na lepih in dobro rejenih pa ne, ravno tako se pri rastlinstvu mrčesi najrajše lotijo oslabelih rastlin.

Ameriška trta je zdaj močnejša nego je naša domača. Koreninic ima več, stržen in cevi celic so krepkejše, zaradi tega se je ne loti trtna uš. Ker se v tej trti jeseni nabere mnogo skroba, se pomladi v njej nareja mnogo soku. Lub korenin je krepkejši in torej uporabnost večja.

Omenjeni učenjak je kemično preiskaval naše domače in ameriške trte in prepričal se je, da imajo poslednje mnogo več čreslovine v sebi, nego prve. Ta mož je začel vsled tega misliti, kaj ko bi gnojenje s hrastovo čreslovino kaj koristilo našim domačim trtam in jih naredilo uporne. Posadil je v posode, v katerih je bila prst precej pomešana s čreslovino, mnogo okuženih trt polnih ušij, katere so že jele trohneti. V enem mesecu so se ranjena mesta na trtah jela zaraščati. Trte so lepo poganjale. Poživile so se torej in dobile zadostno uporne moči. Ko je preiskal trte, našel je na nekaterih še nekaj malega trtnih ušij, na drugih pa nobene. Poživljene trte jim ne ugajajo in so torej poginile.

Pl. Papanek priporoča, da bi se po gostem gnojilo z mletim hrastovim lubjem in čreslovino. Gnoji se najbolje jeseni. Tako gnojenje poživijo trte in jim da veliko uporabnost. Papanek sodi, da je gnojenje s čreslovino jedini pomoček proti trtni uši.

Mi smo tukaj priobčili, kaj ogerski učenjak priporoča proti trtni uši. Reči pa moramo, da stvar še ni gotova. V tem oziru bode treba še mnogo poskusov. Koliko sredstev se je že poskušalo in priporočalo proti trtni škodljivki, ali dosedaj so se vsa izjalovila, zaradi tega tudi v novo sredstvo nimamo posebnega zaupanja, ali vendar priporočamo, da se poskuša.

Kmetijske raznoterosti.

Špinače ne reži, ampak trgaj jo. Skušnje so pokazale, da špinača hitreje poganja novo perje, ako jej perja ne odrezuješ, temveč trgaš. Posebno je pa pregloko odrezovanje perja silno škodljivo.

Reja telet. V deželah, kjer je živinarstvo na visoki stopinji, réde navadno teleta, katera imajo krave po zimi. Taka teleta do poletja že toliko odrastejo, da lahko gredo na pašo, ali da se jim vsaj lahko daje sveža krma. Živali, ki imajo kako hibo, niso za rejo. Tudi dvojčkov ne priporočajo za rejo.

Poučni in zabavni del.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

260.

Jezero Viktorija-Njanza. Uganda.

Stanley se sedaj zasukne bolje na sever. Dne 27. febr., ko je karavana lezla navkreber, začeli so oni, kateri so stopali na čelu, navdušeno vriskati, Pocock pa je mahal s klobukom in vpil: „Jezero, jezero!“

Pred njimi se je razprostirala široka vodena ravan, jezero Viktorija Njanza.

Ekspedicija se utabori v Kaghehyi-u, kjer jo je domači glavar Kaduma vrlo prijazno sprejel. Ali Stanleyu se je mudilo, hotel je, da pred kot pred obide obod tega glasovitega jezera, o katerem so se trdile najrazličnejše hipoteze. Preden je minil teden, bila je ladija „Lady Alice“ že zložena in urvnana tako, da more kljubovati togoti jezera Viktorija, po katerem besné grozne nevihte. Previdel je ladijo z moko, suhimi ribami, tkanino steklarijo in drugim drobižem. Vse je bilo gotovo.

„Kedo pojde z menoj?“ povpraša Stanley svoje ljudi.

Vsi molčé.

„Kaj, prijatelji moji, ali se obotavljate? Saj ste me do sedaj drage volje spremljevali! Vedli ste se srčno, in bili ste se hrabro. No!“

Vsi molčé.

„Ali res nobeden ne pojde z menoj? Za dvojno plačo, pravim.“

Nobeden se ne ponudi.

„Kako ste čudni! Jaz moram na jezero. Ali hočete, da pojdem sam, kaj?“

„Ne!“

„Prav! Pokažite mi tiste, kateri hočeje spremiti svojega gospodarja.“

Nobeden se ne gane.

Ko je Stanley začel po vrsti popraševati jih, vsak se je izgovarjal, da se ne razume na brodarjenje, da je jezero nevarnejše od morja, da se grozno boji vode i. t. d.

Ta čas spregovori črni vodnik karavane: „Gospodar, ne izprašujte ljudij, zapovedite samo. Vaši ljudje so deca, in ne bodo ubogali. Ako govorite ž njimi kot s prijatelji, nobeden se vam ne bode ponudil v službo; zapovejte, pa bodo šli.“

Tako je bilo. Stanley izbere deset možakov za brodarenje in jednega krmilarja. Pocock in Barker sta ostala v Kaghehyi-u z ostankom karavane. Dne 8. marca 1875. l. razvije hrabri preiskovalec jadra na jezeru, da se snide s silnim cesarjem Ugande, z močnim Mtesom, jednim od najzanimljivejših vladarjev afriških.

Nebes je temen, voda je siva, pečine so gole in strme, obala je pusta in samotna. Veslarji stokajo, kakor da gredo v gotovo smrt. Več potov se zagledajo v Stanleya, kakor da pričakujejo, da bode dal obrniti.

Noči so neprijetne, trstje je polno gadnih muh, strupena para puhti iz njega, mrzlica trese celo najmočnejše možake. Zrak je hladen, vse je žalostno, ali Stanley goji nado in nadaljuje pot; plove vedno ob obali.

Tri tedne so živeli tako v neprestanem nemiru. Vsak čas so bili pred novim neprijateljskim krajem, kjer so jim domačini kazali dovelj očitno, da jim ne